Год II Четвер 14 I 1937 Число 3

ЗВІЗКА

Церковний часопис

Христос радується, славіте. Христос с небес, сріщіте. Христос на землі, возносіте. Спойте Господеві вся земля і веселіюмся.

Вознотіте, людіє, яко прославися.

КОЗАЦЬКИЙ СОН

[illegible]

ЯК И КАЖДОГО РОКУ

Як и каждого року задовгня на вперед и дома зешвица вимчку нову на ся, не преспартим...

А оцей ужоже спаку з приклета и будзе вимовец...

А потям ще помолеч и ведно до вечери... И може и шпимец уваку волеци и опомни мне. Опомни так, як ве опомина своїо и буду баповаць, ще я из з міма...

Я будзем далеко од року и будзем дома... Ведно з міма ще молеци будзеч и до вечери ведним... Але нем у дуку. И у тому ваць у врачуноской радости. Осудзе вац того почувано? Осудзовец вац треба видоку природу.

ПС.

ЧОМ НЕ ВИЛИ?

Мали зиз на вечерю... Вечерали небешбан сиз вечерела, бо мечей було шесеч. А и у вадоку меньеж був рух, бо ве мали подетеи до ямки, бо Ирчуи прездник дитинней радости... Пред нами мали двоме мужчин. Ішли бурм, бо мали "мадепики" на ґлавах, а и переносили по ваньку. Ішли вуфера, бо видно не мали на трешей, хоч до вовдей було далеко...

З боченей улиці ишледи двоме офіцирови. Були напити, бо розмахували и руками и гаслие бесідовали и шмеяли ще...

Затримали тих хлопців. Стуй! - так то почали "стуй".

Старуни. Ми ве тра затримали. "Панове мой иду." - Розмовали ми, вобоко не слуха...

"Що то ношиш у муфрах?"

"Ідеме на вадацці, и ваше отвори", одповедали по вапоку.

"Як ти то одповедаш? Ми не розуміємо! Бутер по польски!"

"Я не знам..."

"Не знаш... Ти... виро... ! Товаришу, ти того другого" Трасо сонцуле з сто вох, а по тим паледи здорова по ваці...

Чом ви били? Справди не розуміли нашей бесіди... Треба вернц, що ми то провина слухаец ще з одним правом.

Львів, С.С.

* * *

Рико вуоопа, нионо никва. Нионо нка ве прекрадзел ноо Вемо и тиьбрмел: "Чи то прийде довго час, коли ще ми опим вводиш зва до своїй хати? Ту зетрувала рідна и мотина, вигу ваш и отець ж ночив... Але и я под тягом з под отаним, спу нам дуку. Наше родина жи, наше ваш у новомі...

Л.

В ЧІЙ РОЧНІЦУ „РУСАЛКИ ДНІСТРОВСЕЙ"

Сто реки тому повеле ведмане перша ніжка на Заведней України. Повеле ве у ґаиту. Ве був ниу, ве у ґаиту и кабіниа виеп сеоби, котри служеле чудовому сапоци. Тамк, де ве ти "вчаєм" вовеле, при добробуту приватем одреки интересох и сервезох цаносеа. Тоди, ці з вмаєтеєрем ниве по цудеки ковяйох, свидоми синове сьвоного народу отавем на приєдиєї дрант, ратуо по од одинародзеня и водза... на чисти води. Одроджене у Ведмане "Жаєдр розгорело ве до ведького пламени. На ведадня номи прийшо кримі ґаиєдне. На оборону наших интересох и нашого слова дзеиса Шанкевич свойо слово, слово ще и там Потьдеровський. Наше слово, котре було поганебено и знеиизовано, добрецуно и сьвоба. Свойо ще го ганьбели, бо було ніяке за "панови двори", а було потреби на него, як на бадеку рабоней нациї, котрей ве дзекеци бац треба, що потру треба добря виасновац и одобрен сй ищно.

Слово тото потрепло з цаким тедишім животом... Розбудзеня "хлоп" оцел отаиуц на ноту оканику з "паком". Оцел повеец свойо слово у шеоиней моторні. Як же то могло буц. Нерозуміла того нада зпольвена интелигенция и духовенство, а и сами товариши з школоей лавки отаиуле процеи Шанкевича. Бо слушеци ще з тамма думами ивачено то буц бунтовніком, отаиуц ерчиа шицих, по було на чоле народного житеи. Значеко то отриеиц отруи, по повеець интелигенцию далеко од свойого. Тедк, кед народ оиабеле його водьове, кед було судзено нам да остатні будеме, Шанкевич з його ночисленим товаришем оцеле дрочиеиуц другу народа. Тота їх думка була здрава и шуеле побиждеиц. А прибрена до прекрасней шкати народней бевеки одушевела шицких ниаеих, вебудзела нацеа мертвих, з народоем була вера новим надійох... "Русалка Дністрова" хоч як мало була вспирена, зробела переворот понятьох. Нако брана отаиули на ниасна ноги, а ж ва то вовім ив начало по и самим австрайским власцом, то ве було од тиого ведького значеня. "Ти не новоі они" - сегуковали нова слова тедк, кед ве ваиеи нами громадянства зосдевела з тим да у ненові провадне. Яка ведька вмисоеи - яка любоу шуеле буц у тих мадеих, нових видох; за свойо дерниц, буц почитени, то ганьбарова була за ніх. Раз ом" цена дрведа и наше право на самостойне жиц наукоеи тиорчи сили и на ***

у Галичині он тоді почав мою книжку.

У 100-річницю цей поет мав би можливо десять, де вже я вже прочитав на другу весну, що вже ж не страшно, але остаток тих, яких нас мацори родився.

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

Надо великим синам українського народу, як Котляревський, Куліш, Шевченко, находив он и не менш наслужений є Маркіян Шашкевич. Але де мо жемо розумно певно, у чому мали большого Шашкевича, варто свою увагу на обставини, яки панували у Західній Україні під австрійську владу в часах, від коли він.

Австрія розпорола межі Зах.України 1772 р. набрала їх на чисто польські землі як думали, що під власть їй прийшли два народи: українці і поляки. Через тому причину поляки і достали подполну владу у Галичині, а Українцям що умо мало служ. у "польського пана". Такі краєм позиції розуміє, старали що поляки до певно захаровано за собе, а то їм вдалі. Що ж то ребело з однаковим вихрастовом польськи - Українцем. Українська мова була дискриміно все шляхи уряду, школи, а по всіх і навіть і до церкви не удалася взяти польськи. Наслідкі ще у перелом по Польщі. Були то чеські і перші часи у нашій історії.

Обставини ще мало поправилися, від за австрійським простою ступав Йосиф II., котрий щиро сидів поправити долю своїх народів, а особено народів - кметів. За його часів засновано духовний семінар у Львові за перших студентів богословії, по селах заложили дві школи, у котрих вже учило на народним язику. Року 1784 заснорано у Львові університет, котрому був поляк філософічно - богословська факультет зі українських студентів і дає ще науки отримало і на нашу мову. Але мимо того до повного стану уже було далеко. Бо у Галичині, і яки ще в далей намірали мало розвиє перетрвали нашого народу. І хто учився, він не дбав стояр обрітена, де нам суттєво не дала у тот час подосіх, почри виводили наш народ на тревку другу народного оживлення.

Надо тим надіям на кращи мерце находив ся Маркіян Шашкевич. Родився він він 6 - новембра - 1811 р. коло Зборова /Західна Україна/, дає його один був селянин. Ук у Галичині поза плоці плоні, але - по польськи. По скольнено 6-ти літ пішов до Львова на філософію і був тот час його студіюв найважнійши за кристалізацію його світогляду. У Львові не упосіли зоо національним пробудженим інших славянських народів як Чехів, Сербів, Болгарів і заложили з ідеями національного одродження інших слов'янов постановлі ознаменувати і наш народ.

По закінченні філософічного [illegible] Шашкевич /ступив до богословії. У семінарі зібрав коло себе [illegible] таких як я він сам [illegible]. Разом з ніх на цю ферийох [illegible] берегі народні пісні, [illegible] і до набуженнях, учив своїх [illegible] у семінарі і учили матеріо Україні. Надо тим дух [illegible] у семінарі і ніхто [illegible] не кинувал, не ой на народних [illegible] мали інтелігентними [illegible] Шашкевич, а ще інші дещо [illegible].

Але року 1835 трафило ся, що же у [illegible] ґімназії не було. З нагоди [illegible] цього для австрійського писаря Франца I. [illegible] написал в його честь оду "Горе Галичан" на чистій народній бесіді. І то був чедно перший твір у цілій Західній Україні написаний на чисто народним язику. Вісня зробила надзвичайне враження, котра то слухач його горячоньки пайтешах, "як да будевла мертвих зоо гробу". Рік пізнійше виходить Шашкевич перед своїма настоятелями, гостями і пайтешами першу бесіду на народнім язику, а неодлугі і першу казань у катедральній церкви св.Юр. Можемо собі подумати, яка ж буря дрімала на нашого Маркіяна, як з боку польських шовиністів так і з боку своїх сторей інтелігенції, котра була у таким тотім польськім шуку находила. Але Маркіян не не подлав бо:

Русина мати нас родила, Чому мова ей не мила?
Русина мати нас повила, Чом ся нев воткдата моєм?
Русина мати нас любила, Чом чужо полюбляєм?

І тим оказали здвигнеся зом на шлях предрукування, яки му давала продажна страна.

Початком 1836 р. серед Шашкевич видає зо своїма пайтешами видає збірник поезиї з назвою "Зоря". Ця книгарня у Львові, хоч цензор у Відню дав дозволу, не продала ще на видачі. [illegible] у ній содержані православ'я і русофільства. Але Шашкевич не [illegible] ще було дозволено друковати у Львові,

вом видав свою книжку у будим-Пешти 1857 р., под назву "Руслан Дністровий". И зак немал часу. Висловки книжки до Львова поліція сконфіскувала и знищила їх в конфіскати ак 1860 року. А предцяло ще з тих книжок цілого цем 100 примірників.

До скончено богословиї був корнецом Шашкевич 1836 року не окінчена. Чежка робота надто пламяль його слабе здоровя, док остаточно 7.цня 1843 року ни умер. Перше був похоронен у своєй парохиї у Новосілках, а по тому 1. новембра 1892 року пренешено його тело до Львова дре и нема спочинк.

Литературних творох Шашкевич нам не оставел велко - лише 30 пісньох ори гиналних, дасмько приповедка и саму наукову розправу о нашей беседи и правопису, у котрой виступел против тих, котрим одеом запровадили латинску азбуку место кирилиці до українского правопису. И то ещо. Але важносц Шашкевича не так у його литературних и науковых творох и из у тим, що він сам дал, але у тим що дали инши тоти що пошли на його идеями и його зразок. Основни камень нового житя поста вел, а другі будовали далей.

Взорох до писаня своїх пісньох послужили Шашкевичова українска народна песня, зох легким и чистим ритмом - що до форми - и зох свою тугу и бажанем чогось великого, красного - що до змісту. На перше место приходи, що до важности, його пісні з котрих українского народу. У тих пісньох показе Шашкевич пред очи українскому громадянству його сильну прошлосц, на котру його ще скоро забуло. Зовсем сентиментох, полни одваги, мужности и виглядох на кращу будучносц. Часи Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Броколка и сильни козацки часи - то його тема.

Покрай Дністра, край бистрого
Домий осліп там мене,
Пропоняє київського
Окурпаний ніж несе.

Гей, хто Руси, за ратиме,
З кріпкі руки меч вопий.
Шварна стріла най зазвиче:
Гордий Ляше, день не твій !

А кінчи так: Радість, радість, Галичане!
Невагостить сільне враг;
Громи, Дністре, шумі, Сяне;
Не присвоїле ворком Дяк!

/Болеслав Правдолюбний під Галичем/

Далей приходе його любовні пісні, котри що до стику надуженнейше и найсвоєй справдуе вплив народней песні. Вельки вплив на його поезиї мала безаперечно його хороба /сухоти/, котра го мучель ще як студента богословиї. И врешто нет ані одной його пісні, котра би була чисто безбримна, весела. У каждей не находи тот сум, як одгук його хороби и близкой смерти.

Журбо, тяжка розлучкице,
Чом не пропадаєш?
Доле-ж моя, зоре моя!
Коли-ж засвитаєш?

/Над Бугом/

А песня и поле! Нет и як сказет на-ново питане родзи не друга пісня:

Лиш, лиш сонце в грудях сконеліли
І я тяжку сумку над серцем ся збили,
Раз-ж ся не кінчи щодень рад бись смерти:
Годі з годі... потіхи ні смерти!...

/Нещасний/

або: Ох ти доле, лиха доле,
Гадино цдлива!
Перейшов моє щастє -
Тіренька годино!

/Дмла доли/

Але хоч у правдивим живоце був извеселіни и хоч го на каждим кроцу провадзел неуспих, вон ве не зламал. До самей смерти робел, а мицко дем за добро свойого народу, котрому и у хмільох чежких неуспіхох остал вірни. Дажи ве його товариши дорше що перши неуспиху зломали и опустили руки, або и прешли до прощаного табору, але Шашкевич остал на вше вірни своїм ідеалом. И бач у тим лежи його великосц и у тим вон може служиц як приклад до наслідовання за будучи поколеня.

В.Пап

О рідна мова, скарбе мій!
В мертвотних лабетах чужих
Ти- мій цілющий, мій єдиний
Дуже недовгі нині...

Пишкрує все хижак лихий
Мій одинокий ярий- сумне пустиня...
[illegible] як на тридцять,
[illegible] скарбе мій.

Леонідон Черносенко

ДУМКИ МОЙО...

Думки мойо, думки млади,
Бельораз сце полецелы
Дзеш до далекого краю -
Там, дзе шпиваю Ангели

Дзеш до далекого краю,
Дзе нет церпеня и болю,
Там, дзе вельна любов влада,
Дзе ще не зна за злу долю.

Думки, мойо, думки млади,
Нігда сце ми не гварели,
Як то жиц у таким краю -
Там, дзе шпиваю Ангели.

А ипак сце таки моцни,
Ле цалого ме ношице.
Чом исц я за вами мушим?
Чи ви мне не спреводзице?

Часто ви вистати спадли
На ній сце ще претворели;
Остатні вам слова були:
"Нач гледац край, дзе Ангели!"

Але знова окрипени,
Моцни, швижи и весели
До гори сце полецели -
Там, дзе шпиваю Ангели.

Лецце, лецце, думки мойо,
Вше до того краю лецце...
През вас душа моя спрее,
Як през роси ярне квеце.

Шиш.

РОЗМОВА

Було нас там вельо: младих, старих, а шицки зос єдну думку да ще позбудземе реуматизму. Єдного дня вибрал сом ще зос книжку до парку и шеднул на лавку, котра була на окраїску, дзе рідко хто на ней шедзел. Читал сом... По кратким часу якиш пан почал ще преходзиц коло мне и на концу шеднул на лавку, на котрей я читал. Могол мац дас 45 роки. Мне якошик завадзало, да коло мне дахто шедзи, а да з нім не прегварим. Заврем книжку. Пан розумел, же треба почац бешеду.

- До ви то, млади пане читаце? -
- Историю филозофиї . -
- Млади пан студиве филозофию- ?
- Так.
- Крашне то.

Питал ме, дзе учим, одкаль сом, що мой оцец, а я му на шицко одповедал. Питал ще и я пана, одкель є и що є и зон мне одповед. На його одповеда розвязала ся ме бешеда, бо пан стамсив, дзе я окончел гимназию.

- Познаце професора X? - запитам го я.
- Познам, добри чловек, але уж два роки як є премесцени до другого варошу. Знаце, як то, хто сце людзом добре и хто идзе лем за правду, тот вше у живоце нещешліви.

По тих словох пана о професору, прешведчел сом ще, же пан прихильник комунизму, бо професор, за котрого ще я опитал, бул тиж таки.

Наша бешеда зишла на социяльне поньо.

Панови було мало чудне, кед сом му виявел же ще не складам з засадами комунизму.

- Та нешка, млади пане, кажди культурни чловек комунист. Шицки висши школяре... Вяра вам ще чудуем. Би озда верице и до бога?
- Же баш кажди культурни чловек и [illegible] о тим ще да бешедовац, а то ще вирк дотика, я верим, и баш прето ми нїк не можем складац зос комунистичнима идеями. Думка, же швет преф Бога [illegible] глупе, як думка о цилели без цилелара, о столе без столара.
- Го, го, пашмеял ще пан. Вяра вам ще чудуем и тим баржей же студиюце филозофию и же сце мало ней остали окованя у оковох, до котрих вас оковала и веще мац, кед сце були ище мали.
- То, пане, за мне нїяки окови. Правда, же я теди за виру не мал нїяки розумови докази, у мне ще вира озвала як глас моей природи, кед ме мац модлїц учела Богу, котри шицко створек... Я теди можебуц анї не бул свидоми, же верим, а ипак сом мерел, бо така людска природа.
- Го, го , - зан ще пан пашмеял и предлужел: - вира спада до природи, а як же можем жид без вири я, кажди образовани чловек? Чом же ту вира не виходзи зос людскей природи? Моя вира є буц "чловеком" и кед до того придзе, же будзе кажди чловеком, вец настане гармония на земи, совершенство. А верицо до якошик бога то лем чловека гамуе, бо ще у шицким надзава на нього и так нїч не роби. Придзе час, кед вира зо шицким препадне. А ваше розумови докази яки?
- Як цо, пане, людска природа може зле думац, так исто може и зле верицо, але през єдного и през другого не може буц нїяк. Чудни вам мойо розумованя о вири до Бога, але кажда ствар жива або мертва, кажди процес у ней, роснуце або роспадане шицко то за мне докази, же постои Бог. Таких стварох и процесох єст без числа зоз нас. Ви, пане, верице до прогресу чловека, котри може зо своїма власнима силами цалком усовершиц себе. А, пане, верим тиж до совершенства и прогресу чло-

зека, але лем зос своїма власнима силами, але и зос помоцу Божу. А добре, яки же вашо докази, же Бога нет? -

- Кед би вон истковал, не допушел би таки порадок або лепше непорядок медзи людзми, недопушел би тельо церпеня на людзох... то на концу - очевидно - же го нет.

- Кед так пане, ви верице ще вецей як я.

- Як ви то думаце? - зачудовано ме запита пан.

- Ви не верице до Бога, мушице верц же швет постал сам од себе, припадково. Камень, росліна, звирина, чловек настали припадково, а як можеце до того верц я не знам, бо без причини, ви знаце, же ніч не постава. Я за вашу вкру не можем найсц мудрей причини. Ви верице, же перша клітина /кедия/ постала сама од себе, же сама од себе ожила, же ще сама од себе почала розвиац без якого даного плану, бо чловек, кед сце дацо зробиц, на предок себе зроби плам. Ви верице, же ще тота клітина розвила аж до чловека зос рузумом и шлебодну волю. Я би до того нігда не могол верц, бо така вира не проциви розуму.

- Добре, млади пане, я тераз мушим пойсц. - Ми ме розишли, а я подумал "Мельо то такихест, як тот пан!"

Шиш.

РОЗИШЛИ ШЕ МИ

По длугих, длугих рокох ми ме розишли. Драги нас нашо одведли у различних напрямох. А и души нашо не еднаки були...

Кого у тим обвиньовац? Долю? То пренаївне. Нас самих? Може и то не. Гледац причину у злоби людскей, у интригох злих язикох?

Чи ще да погубене поправиц?

Погубену годзинку поправя годзинар, хороту цела лічи лінар, а з рамбту душу ще треба звраціц до Бога.

Розишли ме ми.

Ф.Пап

Г.М. АКОВЧЕ

Баба Маря, по смерци свойого муша, дала свойо пейц панци жеми качмарови Чаканови, а вон ю мал витримовац до конца єй живота. По єй смерци буду панци качмарово.

Три роки уж прешли. Баба випатрела лепше, як хоч кеди. Качмар бул уж барз застарани, бо му ще видзело, же баба Маря не остарела анї за єден дзень. Видзело му ме, же ю витримує уж пол вина, же є спреведзени, эрудновани.

Од часу до часу ишол в опатриц, як идзе газда на польо опатриц, чи нито узрете за косидбу. Баба як да му не дакус подшмишковала, и вон не знал уж до зробиц. Мержел ю зос дзиву мержню окраднутого параста и - гледал себе ради.

Єдного дня пошол бабу опатриц, и тар себе руки од задовольства як и гевтого дня, кед му єй баба понукла на коменцию. По даскельох минутох рознови твари єй вон: "Поведзце, бабо, чом не приходзице нігда до нас на полудзенок, кед идзеце до варошу. Буду людзе думац, же зме неприятеле, а мне би то було жаль. Ви знаце, же у нас не будзеце ніч плациц. Я не таки чловек да патрим на єден полудзенок, отше придзеце и не ганьбце ме. Будзем ще барз цешиц".

Баби Марі не требало двараз гуторац. Втредзень позберала ще, пошла на пинц и вец зашла до Чакана и замдзьена обецани полудзенок. Качмар, весоли ходзел коло неї як коло даякей пані. Понукал ю з найлепшима єдлами, але вона єдла мало. Од дзецинства вше була задовольна з малим. Чакан понукал, але дармо. А вец єй понукне: "Єда примеце єден погарик..." "Е, за таке дацо не повем уж, не!" Чакан дораз скричал до пинку: "Илько, дай ле тей фляшей, найфанцей палєнки." А Илко уж нови фляшу окнищену з винову лозу в паперу. Вон виполнї два погарики. "Попитуйце ю, Бабо, то найлепша!" А баба почала пиц помали, да ве дзужей насиадзує. Кед випила свой погарик, звраціла го и потвердзи: "Тота гей, то фина!" Ще анї не доконечела, Чакан єй уж насипал. Вона сцела одбиц, але було поскоро, и пиклїшала погарик як и перши. Сцел єй насипац ще раз, але вона не одніїмала. Вон напастовал: "Пейце а, як млеко є; я попием и дзешец и дванац погарики та ми ніч. Не вдери анї до глаєм, анї до ногох, повед би чловек, же ще лем ростеци на язику. А нет ніч лепше як єдра вле." Баби ме попачело и приляла, але лем пол погарика. А Чакан, лицом радости скричи: "Видзице, кед вам ще так пачи, я вам дам єдно аковче лем да вам пошмаднем, же ми вше добри приятеле." Баба не поведла "не", и пошла дому дакус "черкнута".

Други дзень угнал качмар чейзу до бабового двора и зицег спод зрна аковче. Покоштовали и побеседовали дакус, а вец - Чакан скричал уж з чейзи: "А кед єй уж не стане, мам ще, ніч ме не ганьбце. Я не скупи. По скорей будзе лепше празне, будзем задовольнейши" и повцинал коня. О штири дні пришол в опатриц. Поздравлял єй "Дай Боже"! и приблїжел свойо лице гу єй, лем да осети єй запах. Бул задовольни. Бабу було чуц по алкоголю.

- "Дайце ле, бабо, погарчок гемтеї..." гварі вон. И вони пе чекали

двараз чи трираз.

Неодлуга почало ше жуброніц по сушедстве, же баба Маря сама ше опива. Часто ю находзели у єй кухні, або у дворе, або даґдзе на пажици пияну, здревенєгу як мертву и одношели ю дому. Чакан нє ишол вецей до неї, и кед ше гуторело о баби Марі, вон лєм жалошнє мурчал:"То нєщесце, у єй рокох, же ше так научела пиц. Видзице, кед дахто стари, то помоци уж нєт. То ше наостатку зло зверши".

И наисце: умарла баба Маря идущей жими коло Крачуна. Нашли ю на пажици у шнїгу. И ґазда Чакан нашлїдзел бабову хижу и пейц ланци. Часто познєйше гуторел:"Да ше нє оддала пицу, пожила би голєм дзешец роки".

З француской мови - ме.

УКРАЇНСЬКІ РІЗДВЯНІ ЗВИЧАЇ

(в боснї)

Народні звичаї кожного народу - це прояв культурного життя. Це важне тим більше, що народні звичаї випливають із середовища найширших верств народу і тим то вони є правдивою відбиткою їхнього духового й матеріяльного розвою. І що народ має більше звичаїв, то це знак, що їхня душа багатійша, що стоять на вищому щаблї культури. Що до цього то наш український народ може йти впарі з найкультурнійшими народами світу. І справді, українська народня душа витворила таку багату скількість різнородних звичаїв, як мало який народ.

У наших народніх звичаях всюди проявляється шляхетність. Особливо гарні звичаї що припадають на великі свята. Наприклад на свято Різдва Христового, яке крім звичаїв має свої питомі пісні - коляди, що своїм змістом і мелодією перевищують подібні пісні інших народів.

У день святого вечора ніхто в хаті нічого не їсть й не курить аж до вечері; не можна того дня ні з ким сваритися, ані битися, бо це день згоди, любови. Хто ж бо того дня посвариться, той цілий рік заводитиме сварку. Господиня вдень варить страви, що їх подадуть до вечері, і так: кутю, капусту, гриби, борщ, смажить гречані голубці й пампухи та пече пироги / кажуть, що по "старому звичаю" вечера на святий вечір повинна мати дванадцять страв./.

Коли вже стає смеркати, всі вбираються в нову одежу та кожний зокрема благає в молитвах Господа за нові ласки, а дякує що дочекався цього святого вечора. Господар дому вносить до хати " дідуха" з соломи й"бабу" /сніп пшениці,або жита/ та поздоровляє "Хтистос рождається". Хазяйки розтелюючи по хаті "дідуха", квокають, щоб на весні скоро діждатися квочок. Малі діти мекають, щоб велася худоба та вівці. На стіл стелять сіна й накривають обрусом. Потім кладуть на стіл хліб, миску з кутєю, горілку й часник.

Перед самою вечерою світять свічку, кладуть на стіл, моляться всі разом і сідають усі за стіл. Засівши за стіл, господар дякує Богові, що дочекалися святого вечора та бажає всім домашнім, щоб діждалися других свят а ці в здоров'ї та щасті провели. Після цього господар перший кушає куті, а інші за ним. Потім п'ють горілку та закусують хлібом і часником. Господиня ж тимчасом ставить на стіл капусту. Як це з'їдять тоді подає одну за одною страву що приготовила на святий вечір. Кожної страви треба з'їсти бодай трошки, щоб не було голоду. На кінці знов їдять кутю, а господар бере в ложку куті й кидає на стелю, та хто з родини зловить кілька зерен, той на весні зловить стільки роїв. Кутю та хліб лишають на столі цілу ніч для "душ померлих". Дівчата після вечері вибігають надвір "калатати" ложками і звідки відозветься собака, звідти прийде суджений. Після цього молодші сідають або лягають на "дідуха" та починають колядувати. Вранці ще задовго до світанку встають і йдуть до церкви.

Увечері в різдвяні дні йдуть старші колядувати на церковні та просвітні цілі. Хлопці ж знову / від 8 - 12 років/ "водять козу"/це - один з хлопців одягнений у вивернений догори вовною кожух і з прибраною на зразок козячої голови - з рогами й бородою - головою. Всюди не приймають "кози", щоб діти не настрашились. Коли ж "козу" приймуть, тоді вона вклоняється господарям у ноги та танцює по всій хаті. Хлопці ж тимчасом співають відповідні парубоцькі пісні. Також ходять хлопці з вертепом. Йдучи від хати до хати колядують та представляють трьох царів, що прийшли поклонитись новонародженому Дитятку. Хлопці що йдуть з "козою" та вертепом, тим, що дістануть ділятся.

Раненько третього дня Різдва господар робить з "дідуха" перевесла і ними в'яже кожне дерево у своїм саду, щоб добре родило і щоб зайці не гризли кори. Решту "дідуха" палять.

На Новий Рік раненько йдуть діти "сіяти" і віншувати. Приходять до хати та з мішечка чи кишені беруть і сіють по хаті: пшеницю, жито, фасолю і притім говорять "сійся, родися, жито, пшениця, на щастя здоров'я, щоб вам нарік ліпше родило як вторік - віншую вас тим Новим Роком".

На другий святий вечір, або на Йорданські свята такі самі майже звичаї і страви, як на перший. Крім того роблять при вечері хрестики з соломи та ставлять

за вікна, щоб Бог беріг від нещастя. Також того вечора ходять дівчата щедрувати. Щедрівки, це пісні що величають: господаря хати, господиню, або і інших. Дівчата щедрують під вікном. Той, кому щедрують, обдаровує дівчат; горіхами, яблуками, або і грішми. На Йордан /Водохрещі/ приніши свяченої води додому, наперед кушають її, а потім господар кропить нею: хату, комору, стайню і стодолу.

Як бачимо, різдвяні звичаї повні краси та змісту. Тому ми повинні добути щоб їх народ не занедбував, а чужі засвоював. Бо, якщо народ уже забуває свої звичаї а приймає чужі, це один із шляхів до винародовленя. Длятого ми повинні все при нагоді сказати народові про вагу народніх звичаїв і яку вони мають ролю у національному розвої.

Ф.Біленький

Колядованє ше уж у дзекотрих валалох занедзбало. Нє шме буц нам, що нє жадаме препасци себе, шицко єдно, читот прекрасни звичай останє, чи за теліма зникнє. Коляди нашо нє маю анї близко себе ровних на цалому швеце: на приклад: "Бог предвічний", "Нова радість стала", "Не плач Рахиле", "Ой видить Бог", "Во Вифлеємі нині новина"... Тогорочна коляда /пенєж/ идзе заш на культурни цилї.

СІЧНЕВІ РОКОВИНИ

"Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною державою Українського Народу".-

Оці слова IV-го універсалу тому 19 років започаткували нову легенду української нації, що по довгих віках неволі стала знову творити своє власне життя, як вільний хазяїн у вільній державі.

Зірвавшись 1917-го року до боротьби за свою волю, український народ не мав вироблених і проворних провідників зо скристалізованим самостійницьким світоглядом. Ті, що стали за провідника українському народові у своїй більшості були пройняті погубними для української нації ідеями соціялізму - марксизму. Тим то бачимо в початках революційного зриву на рідних землях різні ліві напрямки, що сильно стали навпоперек шляху до незалежности України в ім'я утопійної любови до "світового трудящого люду". Допіру хід подій змусив /як це воно й дивно!/ провід українського народу проголосити самостійність України. Цей переломовий день, коли народилась самостійність України, це день 22-го січня 1918-го року.

..."Твоєю силою, волею, словом утворилася на українській землі свобідна Українська Республіка". /IV-тий універсал/.

На проголошення самостійности України відповіли москалі походом на українську державу. Та найбільше наше лихо було в нас самих. Наш уряд пройнятий соціялістичними гаслами /"геть з війною"/, розв'язав українську армію у хвилі, як Муравйов із московською ордою простував на столицю України - Київ. Кому ж було боронити матір українських городів? Хто ж мав спинити большевицьку навалу на Україну, коли рідного війська не було?!

Важкі хвилі настали для України, бож треба було обороняти самостійність перед московською навалою, що налягла на Україну з усіх усюдів. Треба було багнетами доказати, що проголошена самостійність це не п а п е р о в а самостійність. І цього доказали Крути! 29-тий січень 1918-го року - це свідок слави української нації. Тоді бо крутянські лицарі своєю молодечою кров'ю освятили самостійність України та доказали, що ще не вмер в українському народі вільний дух нації. Їхній орлиний зрив і геройська смерть вляли в серця українського народу віри в свої сили та влили запалу до боротьби... "Йди, сину, як тебе кличе Україна!... Йди! Але поклянися мені, що не посоромиш моєї жертви!.." - наказувала мати-спартанка без сліз, без ридань. І йшли сини, і не посоромили неньчиної жертви.

Ще один рік завзятого змагу за волю зросив Україну юнацькою кров'ю і дочекалась українська нація найкращого дня, дня, коли з Києва, серця України, неслися із врочисто-радісним гомоном Софійських звонів могутні слова:

"Однині во єдино зливаються століттями одірвані одна од одної частини єдиної України...в велику Україну".

Цей день, це золотий день в історії визвольних змагань української нації, день 22-го січня 1919-го року, день Соборности.

О нас: - У львовских новинох " Голос Нації" у 21. ч. од 22.XI.т.р. друковани допис - "Українці у Бачці та Срімі". Дописуватель згадує на початку, же ше часц українского народу зачувала и национално и вирски. Под мадярску власцу нє могли ше вони розвивац, аж по войни у новей держави одихнули шлєбоднєйше и основали свойо Просвитне дружтво, котре започало культурно дзвигац тоту лемкивску часц вельского нашого народу. Воно збера млади писменицки сили, видава кніжки, календари и новини. Нови живот уноша до Бачки и Срему нашо богослове, що студирали у Львове. Преламово хвилї у розвою національней свидомосци треба тримац остатнї роки, кед ше школяре почали організовац, кед видани Руско-українски Алманах, кед

ше розпочала акция за виданьом историї. На чкодлїву роботу батогашох одповедла достойно тутешня интелиґенция: осудзела их як таких, котри ширя баламуту москофилством и православийом. Спомина и видане "Думки". Статю завершуе з привитом до нас и з жаданьом успиху.

Интересую ше за нас у старим краю, хваля нас, цеша ше, же идземе напредок, але ми шмело можеме повесц, же тоти похвали незаслужени у такей мири и же зме у свидомосци далеко за нїма.

ПРИВИТ З РИМУ

Витай нам наша "Думко"! - Вельку циль ми тебе дали, дай Боже, же би ти витримала у живоце вирна своей идеї: за Бога, прето за народ! Чи ми можеме баржей преславяц Бога, як кед ше потрудзиме, же би наш шицок народ постал и остал Йому вирни. А ровночасно з чим же ше вецей можеме прислужиц нашому народови, як посцарац ше же би бул вирни Христови.

У Еспанії, кед комунисти палели католїцки книжки, кричали: знаме чом ви були моцнейши од нас, - бо ви мали вецей книжки! Зато ми їх тераз шицки спалїме. - Часи поважни, а ище поважнейши надходза.

Готуйме ше и ми чувац нашо святинї пред тима, що нїща шицко цоґод лем святе и добре!

Страшне варварство указали шпаньольски комунисти руйнуюци телї церкви и манастири! Та цо же повесц за тих, що мирно патрели на руїну - не материялних церквох - але телїх душох /тих самих комунистох/, за котри Христос на крижу умар. Що же за тих повесц, котрим небриґа було, же ше марнуе крев Христова.

Зато робме, пишме браца! У "Думки" маме ше "готовиц до борби", котра уж започата. Маме "виробйовац свою нукашньосц культивуюци шицко цо добре, а плеюци хиби". Опоминац, бодриц еден другого, же би зме були готови на розправу з ворогами Бога - нашима ворогами ! Браньме Христа, вичну Правду же би и нашо комунисти не були празних рукох дакеди..! У тим їх "сила" - але наша чесц и понос!

Рим, 23 листопада 1936. И.Тимко

ЗА НАШНХ НАЙМЛАДШНХ

Слова С.Саламона — Колїсанкова — Арії Р.М-а

Школяр

Молитва малого школяра

Маркиян Шашкевич зложел за дзеци читанку, у котрей бедни и вели красни байки. Мы подаваме дзенотри з нїх уложени до писнї за наших наймладших читачох

Лис и вовк

Лис спаднул раз до дзири глїбокей
И так до вовка, да го вине:
"Ратуй ме, брату, бо одталь нї крокy
Не можем зробиц, а загинем!"

" Ах, бидни, як же ще ти лем там досгал?
Поведз, як ще нещесце стало?
Тебе там жимно, цемно, о, як обстав!"
"О тим по тим, помощ мало!"
Дзе треба, там шзидно правме мости.

Їж и гад

"Жимно ми, пуш ме ґу себе, брацику"-
Їж там прегварел ґу гадови.
"Я будзем лем у едному куцику"...
Гад ще змилował бидакови...

"Руш ще куе, бо твойо власи колци!"
Гадза у хижи так ще скаржел:
"Кед ци не добре, идз кадзи воля ци!"
Дзеци, недзелносц зла найбаржей...

Медведз и лев

Блапели сарню, вец ще повадзели,
Бо кажди сцел ю досгац цалу.
А вос звади ще и война родзела:
Били ще вони коло талу.

Надишол лис и украднул им сарню.
"Видзиш на дарно ми ще били"...
Дзе двоме вадза ще, лем треци гарне!
Не вадзеце ще вец, дзеци мили!

Голубка и ласичка

"Мудро робиш, кед ношиш своймо дзеци..."
Хто лем це научел, ласичко?"
"Ба ти, бо твойо вше на едному месци
Одберацо людзе, мостричко."

Мудросц зберайме з бидни цудзей
Як з голубицовей ласичка...
Робце так, дзеци, вец смутку не будзе,
А весели вам буду лїчка!

Уж паскельо днї падзи гуеци шнїг. По валале робота. Надходза шветв... А вицко мушї буц чисте, обилене, бо Кравчуя идзе.

Надишла Вилїя. По вицких хижох чекаю, дон задзвоня на пацери. Задзвонелм. Шрица. Завешцел и Яни. Мац, як уж пол рожа, лежала на посцелї з очами упартима до повали. Була хора. Чежко хора. Уж анї лїкар не приходзел. Чи не було пенежох, чи що- Яни не знал.

Поведол вечеру и позберал ще.

-Яни, дзецко мойо, не ида- прегварела мац.

-Нешка Вилїя, будзем шпивац, Христа модлїц да оздравице. И пошол. А з мадерного ока капла велька, мацеринска слиза.

Вишол на двор. Уж шпивали. "Дате нам ся навеселити", почул под сушедским облаком и "Народився Исус Христос", а тамаль далей "Небо и земля"...И пором шпивали. Дзешка на концу валала шпивали хлапци "З нами Бог"...Цаля валал витал новонародзеного Христа. Вишол и Яни замишал ще помедзи шпивачох и з нїма витал Христа. И модлел Го за здраве своей мацери.

У хижи лежала мац и чекала на нього...

В. Пап

ГУМОРЕСКА

Пане Редакторе!

Знацо, мне уж седемдзешат пейц роки през штирох, та дзешка не швечи, да ще ґу вам младим мишам до дружтва, но але- як тот гвари- и я легинь, одкеди ми моя баба умарла-Бог най ей да царствочно небесне. Було то прешлого року на Усїкновение и була того дня люштава хвиля, бо -знаце-по гирмотаню приходзи дижд, а моя ще покойна зо мну вадзела цали живот, аж гирмело. А тераз- як повесц- син и невеста даваю ми коменцию, кус житка и кукурички, бочок сланїни и друге, як то уж у людзох звичай. Та я себе, як видзице, помали жием и покурюем пипку. Оцилку и кремень мам ище од покойного дїда, котри о принес з Горнїци. Та так едного дня покурюем пипку на патки под пецом и кед нараз обачим през облак поштара, же понагля до моей хижи и маха з яким новинами.

-Дай Боже! Ту вам пришла бачи Ферку, озьал ще вон ище з дзверох, по пошти "Думка".

-Идз гет, ти зазраку, гварим му я. Ша то думки, реку, по глави ходза а не по пошти.

-Але, бачи Ферку, то ще новини так волаю.

-А, новини, гвариш. Но, а на пчамаца нам уж заш други новини, кед ище друкерня не готова?

-Га, не знам, гвари поштар, почамсоца тоту скорянну тайну за писма, що на ню так ловга, кед идзе по поре. Не зал ми челеднїк, до одвитовац, та:

-Здрави останьце, бачи Ферку!

-Ходз здрави, одвитовал я и випровадзел челеднїка под тернац, а вец дом

ме врацел до хижи назад."Дунка" пать-ле-пать! Да видзиме, до то за новини....Но е-ле, дзе ми буду тераз окуляри? За образом их нет, а знам, же су анї не обешени даґдзе на гвоздзе, бо ми ще не давно урвал на нїх порвацок. Гм! Чкода, же нет уж моей баби... Вона ми их вше нашла."Наце, дїду, ту су вам, охабели сце их на дески под тернацом,-чи то-,"там су вам на отелажи у кухнї", чи индзей даґдзе були, вше их нашла.А тераз ще вше мушим тельо нагледац, док их не найдзем. Уж дзешка да бачуєм, ме ми моя баба умарла...Так я себе, пане Редакторе,бешедовал, дупрал и глєдал тоти окуляри. И пламац би знала: препадли, чи що, не мог сом их найсц.А ище да сом голем, глєдаюци тоти окулярнска не затрацел дзешка и пипку...

-Гибай-ле гевка, Ирино, скричал сом на невесту.Погледай-ле тоти мойо окуляри!Дзе су у тристакатох.

-Тане у тристакатох, не, але ви их в недзелю охабели на драже при столычку, кед сце ше з хлопами у Петрикових так розприповедали о тим, кого треба имбрац за керестурского пароха.Не за вас уж политика...

-Пать-ле-ти ще и пать! Не за мне политика! А хто же бул у войни биров, кед не я...И то не гоч-яки биров.Раз, знам, же сом так у дружтве панови совга-бировови, зос тету оцилку яи-я...ух и ю сом дзешка заподзел...зос оцилку, гварим за палец цигар.Но, а цигар, як цигар, то кратка, не заш пипосар,та сом пана совга-биров кушик и по носу вдерел.Але то медзи товаришами...

-Наце, ту маце,ту вашо окуляри, преторгла ме невеста, котра анї не слухала, але пошла дзешка по окуляри. Наце, та ми дайце мира, да можем зробиц нешка тоти вимички.

Штурела ми окуляри до рук,а сама пошла до комори чосац.

-Ну, а дзе ве сом "Думку" зохабел? Ага, знам: на патки при пецу! Так вичитаю, пане Редакторе, недзо раз попатриц нашу "Думку".Прави наш руски лєбо, як на то лапе гвари украінски часопис,бо буква як у псалтиро. А и мено ми ще пачи! Бо, знаце, у нашим народзе вше наспех:гвариме, не в єдносци сила народу, а Керестур, де подзелї на двеведзешат дзевец партиї, кед треба пароха виберац.Та зато, де у тей нашей "Думки" не будзе нїякей думки, тєди єй остане тот наш национализм, або як ще то уж гвари народни характер. А ґу тому, знаце,у нашим народзе кажде єще мац у обисцу свою думку, та озда и предплатнїнох будзеце мац надосц. А пототов, кед пежнєме, же єще мац свою власну у Керестуре кажди, кед ще некого вибера.Добре, же єще тоти вашо новини, чи що су уж, не онесецели так примиром:"Єдносц зос"Знаце", бо би єще ще,як прави наше редзе, дарце посадзели самой у Редакциї и подзелели на двеведзешат дзевец партиї, як вас там сот. Но,але да ми пребачице, гоч сом яне забойство водзел пре тоту вашу "Думку", анї сом ю не почал читац. Пришол зос школи мой унук Яни, та таки весели:"Слава Исусу Христу, дїду!"

-Во вики слава! А що же ти таки весели нешка?

-"Знаце, дїду, нешка ме паноцец у школи похвалел.

-Но, та прецо таке?

-Паноцец ше питал,дїду, що то єдеи вик?Нїхто не знал, лєм я.Вон ше ми питал, а я гварел, же єдеи вик то сто роки. А вон ше ми питал, яки знам приклад,же що тирва єдеи вик, а я гварел, же упорйоване керестурскей друнарнї.

-Но, добре, добре, лєм ле ти иде вонка бавиц, а дїдо будзе читац новини

-Ба, не будзеце, бо я будзем топиц до пеца и луфтирац, озвала ше з приклета Ирина.

Що сом знал, мусел сом ше виступиц до сушеда Михала Петрикового, та кочекаце, дон прочитам"Думку", а плацу не будзем питац, бо я уж на моменциї та то уж янош не швечи.

Поздравля вас фицких у Редакциї

Ваш бачи Ферко, що бул биров.

Даровали за видаване"Думки" або плацели на рахунок предплати:

По 100Д.:Н.Н,Загреб
" 50 :Руско-Украінска Читальня,Миклошевци;о.М. Гірйоватий, Миклошевци;СС.Служебници, Коцур;Божуся Кандор,Р. Керестур,о.М.Буїла,Коцур
" 25" :Надь Иван, Широки Брег
" 20" :Др.В.Сабов ЧСВВ,Др.Яким Сегеди,Загреб;Яким Костельник,учитель;М.Гірйоватий;Данка Лабош,учителька;Метод Дудаш,Миклошевци;Юрій Гербут, о.О.Меленюк,Сошице
" 16" :Иван Виславский,Загреб
" 10 :Др. И.Ю.Вишошевич ЧСВВ,Загреб;о.Габор Дудаш,Бачинци;С. Саламон,В.Пап, Ф.Біленький,І.Гірйоватий,Ю.Сегеди,В.Надь,И.Бесермінї,Л.Пушкаш,учит.Коцур

Зазначуєме,же предплата до вересня 1937 виноши 20 Д.Котри даровали понад тоту суму, тим сердечне дзекуєме.

Власник и одговорни уредник: Адреса Уредництва:"Думка"-Загреб
Силвестар Саламон Улица Кирила и Метода 1
Литография:А.Девиде,Загреб,Гомубовац 3